

MIQUEL AGUILÓ I SERRA, UNA VIDA, UNA PASSIÓ: L'HARPA D'INCA

ANTONI RODRÍGUEZ MIR

Aquesta col·laboració a les XI Jornades d'Estudis Locals d'Inca s'ha elaborada amb la intenció de donar constància de la figura de qui fou vetllador de la música a la nostra ciutat en una època fosca i gràcies al qual la pervivència de l'Harpa d'Inca es manté plenament vigent.

Vull aquí donar el meu agraïment públic molt particular a les filles de Miquel Aguiló i Serra per la seva ajuda en la recerca dels fets biogràfics.

Resum biogràfic de MIQUEL AGUILÓ SERRA

Miquel Aguiló i Serra va néixer a Inca l'11 de juliol de 1926, fill de Francesc i de Francisca, matrimoni del qual van néixer quatre fills, Miquel, el major, Antoni, Francesc i Beatriu.

Des de ben petit es va sentir atret per la música, l'afició de la qual li venia de família. Francesc Aguiló i Pomar, el seu pare, era un bon organista i va saber transmetre l'amor a la música als fills. A casa, Miquel escoltava música clàssica amb son pare i gaudia de cantar ja de ben petit.

Tant el seu pare com els seus oncles per part paterna, coneguts a Inca amb el mal nom de "Can Cameta", eren músics, deixebles quasi tots ells de Joan Torrandell, "don Joan de l'Orgue", pare del reconegut músic Antoni Torrandell.

Juntament amb els seus germans, Miquel feia d'escolanet a Sant Domingo, on el rector era el seu oncle, Mn. Josep Aguiló i Pomar (don Pep "Cameta", com era conegut al poble), també organista, alumne de Joan Torrandell -pare d'Antoni Torrandell- i seguidor incansable de l'obra musical d'aquest darrer.

Miquel, ja de més gran, va seguir les passes del seu oncle Josep. En l'aspecte musical, era fervent amant del cant coral i lluitador incansable per l'Harpa, però també va destacar en altres vessants (defensa dels valors culturals, amor a la literatura, religiositat sincera).

Miquel Aguiló va aprendre les nocions bàsiques del llenguatge musical de la mà del seu pare i del seu oncle Josep. També va conèixer Antoni Torrandell (foren veïns durant una època), encara que no va ser alumne seu.

Es va casar amb Margalida Estrany Pujadas a l'any 1961, a Inca. D'aquest matrimoni varen néixer tres filles: Francisca Maria, Maria Magdalena i Margalida, a les quals inculcà l'amor a la música i al cant coral. Tal volta, sense proposar-s'ho, va reproduir en la seva família l'ambient musical de la seva infància: a ca seva s'escoltava molta música, sobretot clàssica.

Va treballar de comptable, d'escrivent li agradava dir a ell, a diverses fàbriques de sabates i empreses d'Inca. Va ser membre del Sindicat Obrer La Pau, i secretari d'aquesta associació durant una sèrie d'anys i, durant uns anys, compaginà la seva tasca de director a l'Harpa amb la de dirigir el Cor de les Aules, de l'Aula de la Tercera Edat d'Inca.

Com a persona interessada en la cultura i bon aficionat a la música, assistia assíduament als actes culturals que es feien a Inca. Va ser amic personal del pare Miquel Colom, o també del pollencí Bernat Cifre, un gran apassionat de la música, de la literatura i del classicisme, deixeble de Jaume Albertí i amic de l'Harpa.

Orfeó l'Harpa d'Inca. Any 1924

Orfeó l'Harpa d'Inca. Any 2005

No és gens estrany que Miquel comencés a cantar a l'Harpa essent encara un nin, a la tendra edat dels 9 anys, ja que el seu pare Francesc era membre fundacional de l'Orfeó i el seu oncle Mn. Josep Aguiló hi participà activament i n'arribà a ser vicepresident. Però no en fou l'únic membre. Més tard, els seus germans Francesc i Beatriu també en formaren part. El seu primer concert va ser a Campanet el 29 de setembre de 1935, en què "l'Harpa d'Inca va a Campanet per afegir-se a l'homenatge que aquest ret al seu fill preclar, el poeta i humanista Llorenç Riber" (*Crònica comentada de l'Orfeó l'Harpa d'Inca*. Autor: Llorenç M. Duran).

El 1950 amb la desaparició de Josep Canet i Mulet com a secretari de la Junta de l'Orfeó, Miquel va ser designat, de manera accidental, secretari. Cal tenir present que en aquells moments Miquel no era membre de la Junta presidida per Mn. Jaume Capó i Vallespir, fins que aquest el designà de manera definitiva secretari el setembre de 1951.

El 1956 el seu pare Francesc Aguiló i Pomar, que amb tanta constància havia col·laborat com a membre de les juntes i com a orfeonista (tenor), va morir i deixà un gran buit en la família, però també entre els membres de l'Harpa.

Tal com remarca Llorenç M. Duran i Coli al llibre *Crònica comentada de l'Orfeó l'Harpa d'Inca*, editat per l'Ajuntament d'Inca el 1995, es pot dir que Miquel és un “constant lluitador per a la pervivència de l'Orfeó”. A ell se li ha d'agrair la tasca metòdica d'organització de la secretaria de l'Harpa, cuidant dels documents de l'arxiu, redactant les actes amb detall, i tenint cura del fons de partitures.

Amb l'afany d'augmentar l'arxiu de l'Harpa, va mantenir relacions i correspondències amb directors, músics i entitats musicals de l'illa, i de Catalunya. Es cuidava d'anotar la data i el lloc on es realitzaven les estrenes d'obres musicals diverses per part de l'Orfeó. Posà gran interès a mantenir el fons documental de l'Harpa. Li agradava mostrar documents històrics de l'arxiu, com la carta que Antoni Torrandell va escriure a l'Harpa l'any 1926, o un llistat d'orfeonistes de l'any 1928. Ordenà el repertori interpretat a partir de l'any 1983, i al costat de cada obra anotava la data i el lloc on en què s'estrenava. També feia llistes anuals de cantaires ordenats per veus; registre d'altres i baixes d'orfeonistes; arxiu de programes de concerts i retalls de premsa en els quals es parlava de l'Orfeó; també s'encarregava de la preparació de les carpetes per als assajos i per als concerts.

Al 1957 el trobam novament com a membre de la directiva de l'Orfeó ocupant el càrrec de secretari, mentre la Junta era presidida per Jaume Serra i Beltran.

A partir de 1960 començà a col·laborar als assajos com a cap de corda o subdirector, ensenyant el repertori a les diferents veus de l'Orfeó; també es cuidava dels assajos, sobretot quan no hi podia anar Albertí, i dirigia les funcions religioses. En aquests moments la figura de director de l'Orfeó no era gaire estable. Les actuacions eren dirigides a vegades per Jaume Albertí, a voltes pel P. Esteve Cloquell o fins i tot per algun director convidat.

Inicià l'any 1962 una continuada correspondència amb Felipe Moreno, director de l'Orfeó Municipal de Ciutat, amb qui l'Harpa col·laborà en diversos concerts. Per altra part, també Moreno es va desplaçar fins a Inca com a director convidat.

L'octubre de 1964 Miquel Aguiló va ser nomenat subdirector, a proposta de Miquel Corró Ramon, i a partir de 1968 es pot dir que, a la pràctica, era el director únic. Dirigia les actuacions religioses que duia a terme l'Harpa. No es feien concerts perquè faltaven veus a algunes cordes. Just dirigí l'Orfeó en diverses actuacions no religioses, com va ser un acte d'homenatge al compositor Miquel Tortell i en la celebració del 50è aniversari de la seva fundació.

La primera actuació de Miquel Aguiló com a director, de forma oficial, es va produir el 1971 amb motiu de l'homenatge que es tributà a mossèn Andreu Caimari (autor de la lletra de l'himne de l'Harpa).

Més endavant, després d'uns anys en què l'Harpa només participava a les festes de l'església, el 1978 tingué lloc al Cafè Mercantil la commemoració del 25è aniversari de la mort del fundador de l'Harpa mestre Miquel Duran i Saurina. Miquel Aguiló va dirigir l'Orfeó interpretant *Muntanyes del Canigó* i *Nostra senyera*. Aquest acte aconseguí aglutinar els orfeonistes veterans i

alguns de més joves, i suposà un punt d'inflexió que prepararia el camí de la posterior reorganització de l'Harpa.

Quatre anys més tard, l'any 1982, Miquel Aguiló, conjuntament amb Miquel Corró i Ramon, president de l'Harpa, Joan Parets i Jaume Serra, participà en una reunió convocada pel batlle d'Inca Antoni Pons i Sastre, a instàncies de Miquel Corró, per tal de tornar a reestructurar l'Orfeo i donar-li una nova embranzida. D'aquella reunió Miquel Aguiló acceptà seguir com a director de la coral i el març de l'any següent, vist que la resposta dels ciutadans d'Inca fou positiva a la crida feta des de l'Ajuntament i que es reuní una trentena de persones, s'aconseguí que, després de mesos d'assajos, dirigís el primer concert de la renovada l'Harpa, en un festival literari-musical al Teatre Principal d'Inca.

A partir d'aquesta data les actuacions de Miquel Aguiló com a director de l'Orfeo es multiplicaren exponencialment. Impossible enumerar-les totes. Concerts a les esglésies d'Inca, col·laboracions a diversos actes de la ciutat i de les associacions veïnals, concerts arreu de Mallorca organitzats per la Federació de Corals, intercanvis amb altres corals mallorquines i concerts fora de Mallorca. Cal remarcar que la tasca no era fàcil: els cantaires eren persones d'edats molt diverses i sense coneixements musicals; per altra banda, les condicions de treball no eren les millors: els locals d'assajos no acompanyaven gaire (petits, sense cadires...); no hi havia espai per poder fer assajos parcials per cordes, i era Miquel qui ensenyava totes les veus; s'utilitzava el piano de l'Harpa, ja bastant deteriorat i amb dificultats per a la seva afinació, i més endavant es varen fer els assajos sense piano. Però l'activitat de Miquel era constant i ferma, i sempre es proposava objectius, treballant nou repertori o participant en activitats corals que poguessin

enlairar el nom d'Inca i de l'Harpa. Per això, sempre preparava amb molta cura les participacions a les trobades de corals que organitzava anualment la Federació de Corals de Mallorca, conscient que són el marc on actuen i connecten entre si les distintes corals de l'illa i on es valora la tasca i el nivell de cada una. En l'àmbit de les relacions personals, cal destacar que Miquel demostrà una gran estima per cada un dels orfeonistes.

Durant més de trenta anys Miquel Aguiló va compartir el timó de l'Harpa amb Miquel Corró. Es pot dir que l'Harpa va unir les seves vides i els va fer treballar de valent en pro de la música. Els dos Miquels (com els han anomenat) varen fer surar l'Orfeo en els moments més difícils perquè creien que valia la pena esforçar-se per a aquest fi. A més, va ser Miquel Corró qui proposà Aguiló per a subdirector i, més endavant, ell mateix l'anomenà director.

Fent recompte, Miquel Aguiló va dirigir més de cent concerts, sense comptar actuacions religioses ni un gran nombre d'esdeveniments puntuals que anaren sorgint, i estrenà unes seixanta obres. Sens dubte, el nombre d'actuacions realitzades per l'Harpa durant els anys vuitanta i principi dels noranta superà el de qualsevol altra etapa de la seva llarga història. Encara que és difícil detallar quines varen ser les actuacions més importants, a Miquel li agradava recordar l'homenatge a Miquel Duran ("100 anys de premsa a Inca") que es va fer l'any 1984, i la participació en la Diada de la Llengua Catalana el 18 d'abril de 1986.

A més de director, Miquel Aguiló va seguir de secretari de l'Harpa. Cal dir que, a partir de 1982, deixà de figurar al càrrec de bibliotecari a la Junta Directiva de l'Harpa i Miquel assumí també aquestes funcions. Aquesta tasca tal volta era la més silenciosa i poc coneguda, però també de gran importància. Gràcies a ell s'han mantingut ordenades i classificades les diferents partitures corals, ja siguin les que cantava l'Orfeó en els seus anys més gloriosos com altres no tan interpretades, així com repertori pendent d'una possible estrena.

Més endavant don Miquel va seguir portant el timó de l'Orfeó ajudat als assajos per les seves filles M. Magdalena i Margalida. L'any 1991 M. Magdalena Aguiló va ser nomenada subdirectora i en compartí la direcció amb el seu pare.

Podem destacar la voluntat d'aprendre de Miquel, ja ben entrats els 60 anys: des de 1990 va començar a escriure els avisos i els programes dels concerts en català, llengua que ell no va aprendre a l'escola, encara que sempre l'havia usada per a la lectura. Les actes també les redactava en català partir de 1991. En l'aspecte musical, realitzà cursos de direcció coral, impartits per Vicky Lumbroso, Joan Company i Carles Ponseti.

Home de gran memòria, amant de l'ordre i de les estadístiques, a Miquel li agradava destacar dates, llocs i personatges relacionats amb el seu estimat Orfeó que després agradava de compartir amb les orfeonistes, i feia que els més joves coneguessin un poc la història de l'entitat.

L'any 1995 l'Harpa celebrà amb esplendor els seus 75 anys. Es va dur a terme tot un seguit d'actes per a aquest esdeveniment. Miquel Aguiló va dirigir el concert inaugural, que tingué lloc a l'església de Santa Maria la Major el febrer. El març, també a Santa Maria la Major, es realitzà l'acte central de l'aniversari, on l'Harpa s'estrenà actuant amb una orquestra de cambra, sota la direcció musical de Francesc Bonnín. A l'entremig d'aquest concert, es lliurà la Medalla d'Or de l'Orfeó al director honorífic Miquel Aguiló Serra. En d'altres activitats del 75è aniversari, com són el Concert homenatge a Antoni Pons i Sastre, i la missa solemne com a cloenda dels actes, hi participà també Miquel com a director.

A poc a poc Miquel Aguiló anà donant el relleu a la seva filla en la direcció de l'Orfeó. Ell mateix, el març de 1995 proposà a la Junta Directiva que M. Magdalena Aguiló fos nomenada directora. Malgrat això, no fallava a cap assaig, seguí col·laborant i cantant de tenor amb il·lusió en els nous reptes que es proposà l'Harpa.

El març de 1999, aprofitant una renovació de la Junta Directiva, va decidir deixar el càrrec de secretari que havia exercit durant molts d'anys. Seguí, així i tot, encarregant-se de les partitures, les carpetes i de mantenir en ordre el local d'assajos.

Amb el temps la salut de Miquel es va anar fent més feble i no pogué assistir a molts d'assajos que es feien els vespres. També la seva esposa va patir un greu empitjorament de la seva malaltia de l'any 2003 ençà i des de llavors es requerien diversos ingressos hospitalaris.

A partir de l'any 2004 cantà a quasi tots els concerts, però assistia poc als assajos. El novembre de 2004, en la celebració de la festa de Santa Cecília que anualment realitza l'Orfeó, es va dur a terme un senzill, però emotiu homenatge al cantaire més veterà, Miquel Aguiló, que duia 70 anys a la institució. Va rebre una placa de mans del president Mateu Isern, qui dedicà unes paraules de lloança a la seva persona.

El novembre de 2005, a l'església de Sant Francesc d'Inca, va tenir lloc la darrera actuació de Miquel Aguiló dirigint l'Harpa d'Inca. Es commemorà el 85è aniversari de la fundació de l'Orfeó. L'acte combinà actuacions musicals amb intervencions diverses. Començà el concert de l'Harpa amb les mateixes obres, sota la direcció de Miquel Aguiló, que va interpretar la coral l'any 1983 després d'anys sense fer concerts. En aquell acte es va lliurar la Medalla d'Or a Miquel Corró Ramon pels

seus trenta-cinc anys de president de l'Orfeó i la Insígnia d'Or de l'Harpa a Miquel Aguiló per tota una vida de dedicació. L'Ajuntament s'afegí al reconeixement.

Aquesta va ser la darrera vegada que Miquel Aguiló va actuar en públic a un concert. No podia participar ja ni cantar ni assistir als assajos. El seu cos i el seu cor s'anaven debilitant a poc a poc, fins al punt de deixar-lo sense mobilitat.

Va morir amb la "discreció dels veritables senyors, de les bones persones. Sense fer renou, procurant no despertar els qui dormen" com va escriure un bon amic, el 27 de maig de 2008 a Inca, als vuitanta-un anys d'edat.

L'any 2009 l'Ajuntament d'Inca li atorgà **la Medalla de la Ciutat** pels seus mèrits com a treballador infatigable, en reconeixement a la seva trajectòria, projectant d'aquesta manera la seva condició de ciutadà d'Inca, així com en reconeixement al seu compromís amb la vida cultural i associativa de la ciutat, i, en concret, per la seva dedicació i trajectòria, i la seva contribució al coneixement i la divulgació del nostre patrimoni musical.

Don Miquel Aguiló va ser "un exemple per a generacions futures, un exemple d'esforç d'algú que no pretenia ésser cap gran personatge, no bravejava dels seus coneixements i èxits, era modest, però feiner i abnegat, perseverant".